

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610- 11007602
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

19 Kasım 2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN İBRAHİM AKIN'IN
TBMM 7/14996 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

SORULAR

İzmir'in Gaziemir ilçesinde dönemin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından lisansı verilmiş bir kurşun ve akü geri kazanım tesisinin bahçesinde 2007 yılında **Radyoaktif ve Tehlikeli Atıklar** olduğu tespit edilmişti. "**İzmir'in Çernobil'i**" de denilen bu konuyla ilgili, kamuoyunun ise ancak 2012 yılında bir gazete haberi ile bilgi sahibi olmuştu.

Kentin ortasında çevreyi ve halk sağlığını tehdit eden atıkların bulunduğu alanın temizlenmesi, ülkeye girişi yasak olan nükleer atıkların nasıl ve nereden getirildiğinin belirlenerek kamuoyu ile paylaşılması ve sürecin sorumluları ile ilgili gereğinin yapılmasına yönelik çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından çağrılar yapılmış ve bu çağrılar basında da yer almıştır.

Alanda atıkların tespitinden sonra yalnız 260 ton radyoaktif atığın TAEK' e depolanmak üzere gönderildiği bilinmektedir. "**Radyoaktivite Bulaşmış Atıkların Fiziksel Yöntemlerle Ayıklanması, Sahanın Temizlenmesi ve Elde Edilen Kurşunun Geri Kazanımı Projesi**" için hazırlanan ÇED raporuna, 10 Ağustos 2017 tarihinde ÇED Olumlu Kararı verilmiştir. Ancak geçen süre içinde atıkların bertaraf edilmesi yönünde herhangi bir çalışma yapılmadığı gibi hiçbir güvenlik önlemi alınmamış; İzmir halkı 17 yıl boyunca Radyoaktif ve Tehlikeli Atıklarla yaşamaya devam etmek zorunda bırakılmıştır.

2023 yılına gelindiğinde arazi sahiplerinin bir şirketle anlaştıkları, temizlik çalışmalarına başlanacağı haberleri basında yer almış; çevre güvenliğinin sağlanması için alanın sac duvarlarla çevrildiği görülmüştür. Alanda yürütülecek **çevresel iyileştirme** faaliyetlerine dair **Nükleer Düzenleme Kurulunun** 2023-15/4 sayılı kararı ile bir firmanın yetkilendirildiğinin bildirildiği, firma tarafından hazırlanan "Çevresel İyileştirme Planı"nın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına iletiliği bilinmektedir. İş termin planına göre 2023 yılı Ağustos ayında başlaması planlanan faaliyetin sunulan planlardaki eksiklikler nedeniyle başlatılamadığı da daha önce basına yansımıştır.

Bugün yine bir kez daha; şeffaf ve denetlenebilir olmayan, yerel yönetimler ve uzman meslek odaları gibi paydaşlarla paylaşılmayan, 17 yıldır atıklarla iç içe yaşayan halk bilgilendirilmeden yürütülmek istenen bir "**temizlik**" süreci başlatıldığı ifade edilmektedir. 23.07.2024 Salı günü itibarı ile alanda iş makineleri ile çalışmalara başlandığı görülmüştür.

Aynı gün basında; alanda gömülü tehlikeli ve radyoaktif atıkların Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Nükleer Denetleme Kurumu gözetiminde "konusunda uzman ekipler" tarafından bulunduğu yerden kaldırılacağına ve yapılacak çalışmaların finansmanının söz konusu araziye satın aldığı belirtilen firma tarafından sağlanacağına ilişkin haberler yer almıştır. Alandaki atıkların çevre ve halk sağlığına yönelik daha fazla tehdit oluşturmaması için temizlik süreci ile ilgili yapılacak çalışmaların baştan sona her aşamada şeffaf bir şekilde yürütülmesi, bağımsız uzmanlar tarafından denetlenmesi ve kamuoyunun şeffaf ve sağlıklı şekilde bilgilendirilmesi önem taşımaktadır.

Tüm bu süreçlerle ilgili olarak özellikle İzmir'deki birçok sivil toplum kuruluşu, doğa hakları savunucuları, çevre gönüllüleri ve her şeyden önce tüm İzmirli ve Türkiye halkı aşağıdaki soruların yanıtlarını beklemektedir.

Bu bilgiler ışığında;

- 1) 23.07.2024 tarihi itibarıyla başlatılan çalışmalar 10.08.2017 tarihli ÇED Olumlu Kararı verilen proje kapsamında mı yürütülmektedir? Projede değişiklikler yapıldıysa yeni bir Çevresel Etki Değerlendirmesi süreci yürütülmüş müdür?
- 2) Alandaki radyoaktif ve tehlikeli atıkların uzaklaştırılması konusunda yapılacak çalışmalara ilişkin planların inceleme ve onay süreçleri nasıl yürütülmüştür?
- 3) **Çevresel iyileştirme Planının** kapsam ve içeriği nedir? Bu planda daha önce tespit edilen eksiklikler nelerdir? Bu eksiklikler hangi ilave önlemlerle giderilmiş ve planlar onaylanmıştır?
- 4) Alanda hangi teknik ve yöntemlerle çalışma yapılacaktır? Alandan uzaklaştırılacak atık miktarı

ve niteliği nedir? Bu atıklar nasıl taşınacak? Nerede ve nasıl bertaraf edilecektir?

5) Atıkların ayrıştırılması ve taşınması sırasında ortaya çıkacak çevresel etkilerin önlenmesine yönelik nasıl bir çalışma yürütülecektir? Gerek işçi sağlığı ve güvenliği gerekse çevre ve halk sağlığı konularında alınan önlemler nelerdir?

6) Alandaki çalışma hangi kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmektedir? Alanda yürütülecek çalışmalara ilişkin program, takvim ve süreç nedir?

7) Çalışmaların denetimi hangi kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır?

8) Alanda çalışan ve çalışmaları denetleyen özel kuruluşlar bünyesindeki **konusunda uzman oldukları belirtilen ekiplerin** bu alandaki geçmiş deneyim ve uzmanlıkları nelerdir?

9) Atıkların miktarına, niteliklerine ve alandaki dağılımına ilişkin tespitleriniz nelerdir?

10) Alanda mevcut kirlilik ve etkilerine yönelik izleme ve ölçümler düzenli olarak gerçekleştirilmekte midir?

11) Çalışmalarda gömülü atıkların çıkarılması sırasında karşılaşılabilecek acil durumların anında tespiti amacıyla, alanda radyoaktivite ve diğer tehlikeli maddelere yönelik anlık yersel ve atmosferik izleme yapılmakta mıdır? Yapılıyorsa şu ana kadar tespit edilen değerler nedir?

12) 23.07.2024 tarihinden itibaren alanda ne kadar kazı çalışması yapılmış ve malzeme çıkarılmıştır? Alan dışına çıkarılan malzeme var mıdır, varsa nitelik ve miktarı nedir?

13) Çalışmada çıkarılan malzemede radyoaktivite ve diğer tehlikeli maddelere yönelik anlık izleme yapılmakta mıdır ve daha detaylı analizler için numune alınmakta mıdır? Yapılıyorsa şu ana kadar tespit edilen değerler nedir?

14) Başlatılan "temizlik" çalışması sonrasında alanın kullanımı için, **"arazinin yeni sahipleri"** tarafından ilgili kurumlara iletilen bir talep ve planlama var mıdır?

CEVAPLAR

1) Bahse konu proje için Bakanlığımız tarafından ÇED Yönetmeliğinin 14. Maddesi gereğince 10.08.2017 tarih ve 4731 nolu "ÇED Olumlu" kararı verilmiş olup; ayrıca konu ile ilgili yeni bir ÇED başvurusu yapılmamıştır.

2,3) 13.08.2022 tarihli ve 31922 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Radyoaktif Kirliliğe Maruz Kalmış Alanların Çevresel İyileştirme Faaliyetlerinin Yetkilendirilmesine İlişkin Yönetmelik" kapsamında Nükleer Düzenleme Kurumu'nun 08.03.2023 tarihli ve 2023-15/4 sayılı kararı ile EKOVAR Çevre Grup Geri Dönüşüm Atık Depolama İnşaat Taahhüt San. ve Tic. A.Ş.'ye radyoaktif atık içerikli alanda yürütülecek çevresel iyileştirme faaliyetleri ile ilgili olarak yetki verilmiş olup, EKOVAR tarafından Bakanlığımıza ve Nükleer Düzenleme Kurumu'na (NDK) sunulan çevresel iyileştirme planında yapılan incelemeler neticesinde 12.07.2024 tarihinde dosyaya uygunluk verilmiştir.

Söz konusu plan; radyoaktif madde ile kontamine olmuş atıkların ve tehlikeli atıkların miktarı ile bertarafı, taşınması, bu atıklarla kontamine olmuş toprağın temizlenmesine ilişkin hususları kapsamakta olup, radyoaktif atıkların yönetimi hususları ilgili mevzuat gereğince NDK'nın sorumluluğunda yer almaktadır.

4) Sahada radyoaktif madde ile kontamine olmuş atıkların yönetimi Nükleer Düzenleme Kurumu'nun sorumluluğunda yer almakta olup, bunun dışındaki atıkların yönetimi ile ilgili gerçekleştirilecek tüm faaliyetler 2872 sayılı Çevre Kanunu ve atık yönetimi hakkında yürürlükte olan mevzuat kapsamında yürütülecektir. Atıkların bertaraf işlemleri Çevresel İyileştirme Raporunda yer alan Çevre İzin ve Lisansına sahip bertaraf tesisinde gerçekleştirilecektir.

5,6,11) Sahada radyoaktif madde ile kontamine olmuş atıkların yönetimi Nükleer Düzenleme Kurumu'nun sorumluluğunda yer almakta olup, bunun dışındaki atıkların yönetimi ile ilgili gerçekleştirilecek tüm faaliyetler 2872 sayılı Çevre Kanunu ve atık yönetimi hakkında yürürlükte olan mevzuat kapsamında yürütülecektir.

24.07.2024 tarihinde sahada başlayan temizleme çalışması esnasında gaz emisyonu ortaya çıkması sebebi ile 25.07.2024 tarihi itibari ile çalışmalar durdurulmuştur.

Sahada çalışmalar Bakanlığımız ilgili birimleri, Nükleer Düzenleme Kurumu, TENMAK ve İzmir, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüzün katılımıyla oluşturulan komisyon marifetiyle yürütülecek olup, çalışmalar başladığında herhangi bir olumsuzluk olması durumunda çevre ve insan sağlığını koruyacak şekilde gerekli tedbirler alınarak olumsuzluğun muhteviyatına göre akademik rapor hazırlanması sonrasında onaylı Çevresel Temizleme Planı doğrultusunda çalışmalar devam edecektir.

7) Söz konusu sahada depolanan atıkların temizlenmesine ilişkin çalışmalar, Nükleer Düzenleme Kurumu, TENMAK, Bakanlığımız ve İzmir Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüz tarafından oluşturulan komisyonca takip edilmektedir. Alanda bulunan radyoaktif atıklarla ilgili iş ve işlemler ise Nükleer Düzenleme Kurumu ve Türkiye Enerji Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (TENMAK) kontrolünde yürütülmektedir.

8,10) Alanda ve alanın giriş ve çıkışlarında radyasyon ölçümlerine ilişkin çalışmalar 07.04.2016 tarihinde yürürlüğe giren “Uluslararası Gözetim Şirketlerinin Radyasyon Ölçümü Yapabilmelerine İlişkin Usul ve Esaslar” çerçevesinde NDK tarafından uygunluk belgesi verilen A tipi uluslararası gözetim şirketi ile yürütülecektir.

9) Bakanlığımızca onaylanan “Çevresel İyileştirme Planı” kapsamında sahada yapılacak çalışmalar neticesinde radyoaktif madde ile kontamine olmuş atık, tehlikeli atık ve kirlenmiş toprak miktarları net olarak belirlenecektir.

12,13) 24.07.2024 tarihinde sahada başlayan temizleme çalışması esnasında gaz emisyonu ortaya çıkması sebebi ile 25.07.2024 tarihi itibari ile çalışmalar durdurulmuş olup, herhangi bir atık sınıflandırılması, atık sevkiyatı ve analiz yapılmamıştır.

Sahada çalışmaların yeniden başlaması ile birlikte NDK’nın mevzuatı kapsamında tüm alanda çalışma esnasında radyasyon ölçümleri yapılarak ölçüm sonuçlarına göre atıklar radyoaktif madde ile kontamine olmuş atık ve tehlikeli atık olarak sınıflandırılacaktır.

14) Bakanlığımıza bu kapsamda iletilen bir talep bulunmamaktadır.